

The Challenges of Face-To-Face Education In The Post-Corona Era From The Teachers Point of View

Mohammad Narimani¹, Hossein Paknejad^{2*}, Bahman Esmacili Anamagh³

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۷-۰۹

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۱/۰۸

Accepted Date: 2023/08/31

Received Date: 2023/01/28

Abstract:

The purpose of the present study was to identify and investigate the challenges of face-to-face education in the post-corona era from the perspective of teachers. The research method was qualitative with an interpretive phenomenological approach. For the interview, the participants were selected by the purposeful sampling method. The criteria for participating in the interview was the willingness of the teachers to express their opinions on the subject of the research. The sampling process ended when data saturation was reached during the interview. The method of Strabert and Carpenter (2003) was used for data analysis. In this way, the findings were presented to the participants and their opinions were received. In order to maintain the verifiability of the research, in all stages, the documents obtained by obtaining the opinions of the participants were preserved, which makes the reliability of the data and their verifiability possible. After analyzing the findings, the factors and reasons for the behavioral and educational changes of students after the corona era in education in five categories: causes related to the teacher, causes related to the school; causes related to family, causes related to virtual space; reasons related to the student; were classified. In Iran and in most developing countries, education is still traditional and attending physical classes. Undoubtedly, before the corona pandemic, the decision-makers and decision-makers, as well as the administrators of the educational system, were aware of the fact that in any case, part of the present and future lives of children and students will be in the virtual space, and this issue is inevitable and also They knew that with the advancement of different technologies; Education will also change and the boundaries of teaching and learning will change. But no one imagined the sudden and forced change. On the other hand, the spread of the new corona virus was considered as a threat to the health and life of millions of people around the world. The corona pandemic caused this process to suddenly and

1. Professor in the Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran

2. Ph.D. student of psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran.

3. Ph.D. student of psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran.

forcefully shed its skin and crawl out of the traditional way and enter a new world. Although he was not very familiar with it, the infrastructure of education was not prepared. Corona changed many of our mental schemas. Many teachers who in the past did not have a positive opinion about the use of mobile phones and virtual relationships, in the era of Corona, we went to tools and a world that we prohibited teenagers and young people from. Our views on the harms of cyber space were adjusted and the examples that existed before were reviewed and we actually entered virtual education and the new way of education became an excuse to enter the vast, exciting and even dangerous virtual world. Time and place lost their true meaning and a kind of disorder ruled their educational life while one of the goals of going to school; Education is the concept of discipline and lawfulness that the student must spend a certain time in the educational place and follow certain rules. Such challenges continued during the virtual education period until the situation almost returned to normal and face-to-face education. and the special conditions of the post-corona virus era caused behavioral changes, the result of which is the entry of teachers and students into the field of new challenges, and from the point of view of the majority of teachers, the educational conditions are not favorable, and perhaps it can be called the post-corona virus educational crisis. Research method, the qualitative method was an interpretive phenomenological approach. To conduct the interview, the participants were selected by the purposeful sampling method. The criteria for participating in the interview were the willingness of the teachers to express their opinions on the subject of the research. Based on the findings of this research, various factors affecting students' behavioral change are divided into five categories: causes related to the teacher, causes related to the school; family-related causes, student-related causes; the reasons related to the tests were classified. Among the reasons related to the teacher, some teachers are not familiar with media literacy and educational hardware and software. They didn't consider it more than a pest or their level of familiarity with educational aids used in virtual space was not enough to use it correctly. In this way, the teachers lost the necessary authority. The second factor was the school. The physical space and available facilities and equipment were compared and the inequalities became more obvious and affected the students' motivation and caused them to change their behavior. The third factor was the expectations of the school office, non-attendance training due to the fact that the tests are online, the students' grades and percentage Acceptance was in a better condition from a quantitative point of view. The expectation of the school office is that in face-to-face education, grades and percentage of acceptance will not drop quantitatively, and this is practically not possible. The next factor was the parents and family. Family members have also been involved in virtual training. Especially a member of the family, who has stood by the student's side during the online training moments and has gone step by step with him, and with unprofessional

interference in the education matter, sometimes appeared in his place in the class and took the exam student's place during the online test. Among the reasons related to the student, disorder was one of the most important factors. Not being bound to fixed daily hours and the floating time of education in the post-corona era has also continued and turned into damage. In virtual education, due to the lack of face-to-face communication and interpersonal interactions, the lack of motivation and excitement among students, we witnessed educational boredom and reluctance to attend class and their non-participation. Students' writing problems have also increased. In addition to not knowing the correct spelling of words, they have also become slow writers. The unknown time has caused excessive disturbances in non-educational hours. Reminding and even re-teaching the subject, which is tiring and boring for a number of students and causes unexpected behaviors, according to the teachers, this problem, existed before, but now it has intensified. There have been behavioral changes of students, and these behavioral changes can be mentioned as the challenge of face-to-face education after Corona. In order to overcome this challenge, it is necessary for the parents of students, school staff and teachers to have more interaction, like-mindedness and coordination. Holding training sessions for parents by the association of parents and teachers can be helpful.

Keywords: Challenges, Face-To-Face Training, Post-Corona, Behavioral Changes

چالش‌های آموزش حضوری در دوران پس از کرونا از دیدگاه دبیران

محمد نریمانی^۱، حسین پاک‌نژاد^{۲*}، بهمن اسماعیلی انامق^۳

چکیده:

هدف پژوهش حاضر شناسایی و بررسی چالش‌های آموزش حضوری پس از کرونا از دیدگاه دبیران بود. روش پژوهش، کیفی با رویکرد پدیدارشناسی تأویلی بود. برای مصاحبه، شرکت‌کنندگان با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. معیار شرکت در مصاحبه، تمایل دبیران به بیان نظرات خود در زمینه موضوع پژوهش بود. فرآیند نمونه‌گیری در جریان مصاحبه با به اشباع رسیدن داده‌ها پایان یافت. برای تحلیل داده‌ها از روش استرابت و کارپنتر (۲۰۰۳) استفاده گردید. به این صورت که یافته‌ها به شرکت‌کنندگان ارائه شده و نظراتشان دریافت می‌شد. جهت حفظ قابلیت تأیید پژوهش، در تمام مراحل، مستندات به‌دست‌آمده با استفاده از کسب نظرات مشارکت‌کنندگان حفظ شدند که همین مسئله، اطمینان‌پذیری داده‌ها و قابلیت تأیید آن‌ها را امکان‌پذیر می‌کند. پس از تجزیه و تحلیل یافته‌ها، عوامل و دلایل تغییرات رفتاری و تحصیلی دانش‌آموزان بعد از دوران کرونا در آموزش در پنج دسته: علل مرتبط با معلم، علل مرتبط با مدرسه؛ علل مرتبط با خانواده، علل مرتبط با فضای مجازی؛ علل مرتبط با دانش‌آموز؛ طبقه‌بندی شدند. برای غلبه بر این چالش‌ها ضروری است اولیا دانش‌آموزان، کارکنان مدرسه و معلمان، تعامل، هم‌فکری و هماهنگی بیشتر داشته باشند. برگزاری جلسات آموزشی برای اولیا از طرف انجمن اولیا و مربیان می‌تواند یاری‌دهنده باشد. نیاز به تقویت آموزش، ارزش قائل شدن برای حرفه معلمی و تشریک مساعی معلم و همچنین تعامل بیشتر با خانواده‌ها و نهایتاً در عین تحول بخشی به آموزش، مدرسه به‌عنوان یک فضای فیزیکی خاص و متفاوت از سایر فضاهای یادگیری حفظ شود.

واژه‌های کلیدی: چالش‌ها، آموزش حضوری، پسا کرونا، تغییرات رفتاری

۱. استاد گروه روان‌شناسی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه محقق‌اردبیلی، اردبیل، ایران.

۲. دانشجوی دکتری رشته روان‌شناسی دانشگاه محقق‌اردبیلی، اردبیل، ایران.

Email: Hosseinpaknejad@yahoo.com

* نویسنده مسئول:

۳. دانشجوی دکتری رشته روان‌شناسی دانشگاه محقق‌اردبیلی، اردبیل، ایران.

مقدمه:

فرایند آموزش و تربیت فرزندان جامعه و آماده‌سازی آنان برای زندگی آینده در سیستمی به نام آموزش و پرورش صورت می‌گیرد. امروزه آموزش و پرورش مبنا و اساس توسعه در تمام عرصه‌های فرهنگی-اجتماعی، اقتصادی و سیاسی می‌باشد که در بیشتر کشورها به‌عنوان صنعت رشد تلقی می‌گردد (Davari, Oladian, & Imani, 2023). با توجه به پیشرفت جوامع و دستیابی به فناوری‌های نوین^۱ و ورود آن به عرصه آموزش^۲؛ شیوه‌های یادگیری - یاددهی نیز دست‌خوش تغییرات شگرفی شده‌اند و با توسعه شبکه ارتباط جهانی، افراد بیشتری به آموزش و یادگیری با استفاده از اینترنت رو آورده‌اند. (Liu, Feng, Jonze & 2010). در ایران و در بیشتر کشورهای در حال توسعه^۳ آموزش کماکان به‌صورت سنتی و حضور در کلاس‌های فیزیکی است. بدون شک قبل از پاندمی کرونا^۴ تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران و همچنین مجریان سیستم آموزشی، واقف به این امر بودند که به‌هرحال بخشی از زندگی حال و آینده فرزندان و دانش‌آموزان در فضای مجازی^۵ خواهد بود و این موضوع اجتناب‌ناپذیر است (Fazel, 2020). و نیز می‌دانستند با پیشرفت فناوری‌های مختلف؛ آموزش نیز شامل تغییر و دگرگونی^۶ خواهد شد و مرزهای یاددهی یادگیری تغییر خواهد کرد. (Nazari, 2020) اما تغییر ناگهانی و اجباری را کسی متصور نبود. از سوی دیگر، شیوع و فراگیری ویروس جدید کرونا، به‌عنوان تهدیدی برای سلامتی و زندگی میلیون‌ها نفر در سراسر دنیا تلقی شد. (WHO, 2020)، پاندمی کرونا علتی شد تا این فرایند به‌یک‌باره و بالاجبار پوست‌اندازی کرده و از لاک شیوه سنتی^۷ بیرون بخزد و وارد دنیای جدیدی شود. هرچند خیلی با آن بیگانه نبود اما زیرساخت‌های آموزش و پرورش آمادگی لازم را نداشت. (Elizabeth, 2020)، بعد از دوران همه‌گیری کرونا شرایط دنیا دست‌خوش تغییراتی بزرگ و شگرف شد. تغییراتی که آثار آن بر تمام زندگی ما تأثیر گذاشت. کرونا بسیاری از طرح‌واره‌های ذهنی ما را تغییر داد. بسیاری از مشاوران، مربیان و معلمان که در گذشته نسبت به استفاده از گوشی‌های تلفن همراه و روابط مجازی نظر مثبتی نداشتند، در دوران کرونا تقریباً همه آموزش توسط گوشی‌ها و فضای مجازی انجام می‌گرفت (Rezaee, 2020)، یعنی سراغ ابزارها و دنیایی رفتیم که نوجوانان و جوانان را از آن منع می‌کردیم. دیدگاه‌های ما نسبت به آسیب‌های فضای مجازی تعدیل شد و مصداق‌هایی که قبلاً وجود داشتند، مورد بازبینی قرار گرفتند و ما عملاً وارد آموزش مجازی شدیم.

-
1. New Technologies
 2. Field Of Education
 3. Developing Countries
 4. Corona Pandemic
 5. Cyberspace
 6. Transformation
 7. Traditional Way

آموزش مجازی همان استفاده از وسایل، سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای موجود برای یاددهی - یادگیری است که از طریق ارتباط اینترنتی در هر زمان یا مکانی می‌توان به این مقصود دست یافت. (Pahlavani, 2008) به عبارت دیگر این نوع آموزش، به صورت چهره به چهره و در زمان و مکان واحد انجام نمی‌شود، بلکه آموزش، شکل مجازی دارد، شاگرد و معلم از یکدیگر جدا بوده و مدرس محتوای درس را از طریق نرم‌افزار مدیریت دروس، منابع چندرسانه‌ای، اینترنت، ویدئوکنفرانس و مانند آن فراهم می‌کند. فراگیران محتوا را از این طریق دریافت می‌کنند و به کمک این فناوری با درس ارتباط برقرار می‌کنند. (Soufia, 2010) از این رو آموزش مجازی، به هر نوع دوره و آموزشی اطلاق می‌شود که به شکلی غیر از روش‌های سنتی چهره به چهره انجام گیرد. (Sanabria, Chavez & Gomez Zramono, 2018) به عبارت دیگر یعنی مرزها برداشته می‌شوند و یا به طور کلی از بین می‌روند.

اصلی‌ترین مرزهایی که تحت تأثیر فناوری‌های جدید از بین می‌رود، مرزهای مکانی و زمانی است. در انتزاعی‌ترین سطح، فناوری اطلاعات بر تصور ما از مکان و زمان چیره می‌شود. محدودیت ارتباطی ناشی از موقعیت جغرافیایی و منطقه‌ای متفاوت زمانی از بین می‌رود و لذا اولاً زمان واقعی به هیچ وجه امری ضروری و الزام‌آور نیست. مواجهه ما با فضای شبکه‌ای، تجربه ما از مکان را به مفهوم امری که مستقیماً مبتنی بر حواس ساخته می‌شود تقلیل می‌دهد، ثانیاً چون ارتباطات ما به صورت ناهمزمان در اینترنت صورت می‌پذیرد، احساس ما درباره زمان گسسته می‌شود و جریان زمان از بین می‌رود. (Attaran, 2003) در آموزش مجازی، فراگیر از طریق اینترنت فعالیت‌های آموزشی^۱ را انجام می‌دهد به عبارت دیگر، آموزش مجازی تلاشی برای تکمیل برنامه آموزشی در سیستم‌های آموزش سنتی است که در آن از امکانات بالقوه و گسترده اینترنت استفاده می‌شود. هدف این برنامه، فراهم نمودن اطلاعات برابر برای تمام فراگیران، صرف نظر از موقعیت جغرافیایی، اجتماعی و اقتصادی آن‌هاست. (Feng, Cheng, Wang and Zhu, 2020) به کارگیری این فناوری‌های مجازی در جوامع شرقی و در حال توسعه نظیر کشورمان ایران، که ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی متفاوتی دارد، موجب می‌شود درک کاربران از این نوع یادگیری متفاوت باشد (Kian, 2014).

شیوه جدید آموزش بهانه‌ای برای ورود به دنیای وسیع، پرهیجان و حتی خطرناک مجازی شد. بهره‌گیری دانش‌آموزان از فضای مجازی که در بیشتر مواقع از آن منع می‌شدند اما همیشه به آن به عنوان جز غیر قابل حذف از زندگی روزمره نگاه می‌کردند؛ عملاً وارد زندگی‌شان شد و زمان و مکان معنی حقیقی خود را از دست داد و نوعی بی‌نظمی را بر زندگی آموزشی آنان حکم فرما ساخت (Idi &

(Delam, 2020) درحالی که یکی از اهداف مدرسه رفتن؛ آموزش مفهوم نظم و انضباط^۱ و قانون‌مندی^۲ است که دانش‌آموز باید سر ساعت از خواب برخیزد، ساعات معینی را در مکان آموزشی بگذراند و قوانین خاصی را رعایت کند. (Masoumian, 2021). پس از کرونا یادگیری سنتی و الکترونیکی به صورت آمیخته خواهد بود و با از بین رفتن همه‌گیری کرونا یک چالش بزرگ در انتظار معلمان تازه‌کار و قدیمی است. بحران سلامتی شکاف جدیدی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ایجاد کرده و شکاف‌های موجود را تشدید کرده است. همچنین آینده‌ی آموزش و پرورش را نیز تهدید می‌کند؛ به طوری که می‌توان گفت دانش‌آموزان کم درآمد بدترین اثرات مخرب دوران کرونا را متحمل شده‌اند. معلمان، چه کم تجربه و چه با تجربه، در معکوس کردن این تأثیرات منفی اثرگذار خواهند بود (Hedayati, 2022, Roudbaraki, 2022). (Kelari). کووید ۱۹، آموزش را به یک آزمایش جهانی در مقیاس بزرگ تبدیل کرد. سیستم‌های آموزشی، مدارس و کلاس‌های درس باید شیوه‌های قدیمی را متوقف کرده و شیوه‌های جدیدی ابداع کنند. (Hedayati, 2022)

مدیریت هوشمندانه^۳ در هر بحران، فرصتی است برای کمک به آینده‌سازان^۴ برای یادگیری، تمرین مهربانی^۵، شناخت توانمندی‌ها^۶، شکوفایی استعدادها^۷ و افزایش تاب‌آوری^۸ جهت رسیدن به یک زندگی شاد و در نهایت ساختن جامعه‌ای امن‌تر و پویاتر، (Masoumian, 2021) و مسلماً برای نیل به این هدف بهترین کار شناسایی مشکلات است و چه کسانی بهتر از معلمان که خود در خط مقدم آموزش و پرورش هستند. از منظر دبیران و معلمان ریشه این چالش‌ها چیست و چه عواملی باعث این تغییرات رفتاری شده است؟

روش تحقیق

روش پژوهش^۹، کیفی با رویکرد پدیدارشناسی تأویلی^{۱۰} است. برای انجام دادن مصاحبه، شرکت‌کنندگان با روش نمونه‌گیری هدفمند^{۱۱} انتخاب شدند ملاک شرکت در مصاحبه، تمایل معلمان به بیان عقاید خود در زمینه موضوع پژوهش بود. فرآیند نمونه‌گیری در جریان مصاحبه با به اشباع^{۱۲} رسیدن داده‌ها متوقف شد در نهایت در جلسه سیزدهم مصاحبه (۶ دبیر خانم و ۷ دبیر آقا) اشباع نظری

-
1. concept of discipline
 2. legality
 3. Smart management
 4. Future makers
 5. kindness practice
 6. Knowledge of capacities
 7. The flourishing of talents
 8. Increase resilience
 9. research method
 10. Hermeneutic phenomenology
 11. Purposive sampling method
 12. Saturation

حاصل شد. میانگین سابقه تدریس دبیران خانم که در مصاحبه شرکت کردند ۹ سال و سابقه تدریس دبیران آقا ۱۱ سال است. از بین دبیران خانم ۳ نفر دارای مدرک کارشناسی و ۳ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد بودند. از بین دبیران آقا ۳ نفر دارای مدرک کارشناسی، ۳ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد و ۱ نفر دارای مدرک دکتری بودند. برای گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد و با اجازه شرکت‌کنندگان مصاحبه‌ها و صحبت‌ها ضبط شد. برای تحلیل داده‌ها از روش استرابت و کارپنتر^۲ استفاده شد. مصاحبه‌های انجام شده با دقت نوشته شدند و چندین مرحله مورد بازخوانی و در صورت نیاز اصلاح قرار گرفتند. با بازخوانی داده‌ها؛ گزاره‌های اصلی^۳ به دست آمدند و سپس مضامین و مقوله‌های^۴ ابتدایی برای هر گزاره انتخاب شدند و در پایان مضامین نهایی استخراج گردیده و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در طی مصاحبه یافته‌های پژوهش به شرکت‌کنندگان ارائه می‌شد و آنان نظراتشان را اعلام می‌کردند. این کار جهت تأیید اعتبار^۵ تحقیق؛ دقت و روایی؛ اطمینان‌پذیری و قابلیت تأیید داده‌ها صورت می‌پذیرفت. در کلیه مراحل؛ مستندات به دست آمده با استفاده از نظرات شرکت‌کنندگان حفظ شدند و این کار اطمینان‌پذیری داده‌ها و قابلیت تأیید داده‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد.

یافته‌ها

در این پژوهش با توجه به مشترکات موجود در مصاحبه‌ها و گفته‌های شرکت‌کنندگان؛ عوامل مختلف مؤثر بر تغییر رفتاری دانش‌آموزان بعد از دوران کرونا و حضوری شدن آموزش در شش دسته: علل مرتبط با معلم، علل مرتبط با مدرسه؛ علل مرتبط با خانواده، علل مرتبط با فضای مجازی؛ علل مرتبط با دانش‌آموز؛ و علل مرتبط با آزمون‌ها طبقه‌بندی شدند.

۱. علل مرتبط با معلم

عدم آشنایی بعضی از دبیران و معلمان با سواد رسانه‌ای و سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای آموزشی:

یکی از علت‌های تغییر رفتاری دانش‌آموزان پس از آغاز آموزش حضوری که دبیران مشارکت‌کننده به آن اشاره کرده‌اند عدم آشنایی دبیران و معلمان با سواد رسانه‌ای و سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای آموزش آنلاین بوده است بنا به گفته اکثر مشارکت‌کنندگان این عامل بیشتر مبتلا به دبیرانی بوده است که یا دارای سابقه بالاتر بوده که اساساً آموزش مجازی را آفتی بیش نمی‌دانستند و کلاً هیچ انگیزه‌ای برای

1. Semi-Structured Interview
 2. Streubert & Carpenter
 3. The Main Propositions
 4. Themes And Categories
 5. Validity
 6. Reliability

ورود دنیای مجازی نداشتند و یا این که میزان آشنایی آنان با وسایل کمک آموزشی مورد استفاده در فضای مجازی در حدی نبوده است که به طور صحیح از آن استفاده کنند و یا این که با توجه به شرایط اقتصادی امکان تهیه وسیله مورد نیاز فراهم نبوده است. بنا به گفته دبیرانی که در پژوهش مشارکت داشته‌اند نگاه دانش‌آموزان به چنین معلم‌ها و دبیرانی تغییر کرده و باعث شده است معلم یا دبیری که قبل از آغاز همه‌گیری کرونا برای دانش‌آموزان مرجع موثق و محکمی بوده، بعد از شروع آموزش حضوری مقبولیت لازم را نزد دانش‌آموزان و همچنین اولیا نداشته باشد. این‌گونه دبیران بعد از آشکار شدن ضعفشان در استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی، مرجعیت لازم را از دست دادند که باعث شد در بین دانش‌آموزان به دلیل به روز نبودن و ناتوانی در به‌کارگیری نرم‌افزارها و کار در فضای مجازی مقبولیت لازم را از دست دادند. و این امر باعث تغییر رفتار دانش‌آموزان حداقل در کلاس وی و در کل در مدرسه شده است. "بعضی همکارای ما اصلاً اعتقادی به آموزش مجازی ندارند؛ می‌گن آموزش یعنی کلاس، یعنی رو برو بودن معلم و دانش‌آموز، یعنی این که تعامل و رابطه چهره به چهره، می‌گن تو آموزش چهره به چهره و حضوری اتفاقات یادگیری-یاددهی بهتره؛ زبان بدن گاهی نفوذ بیشتری از حرف زدن داره"؛ از طرفی شما دانش‌آموز رو میدیدی میاد گوشی رو روشن میکنه اعلام حضور میکنه و میره حالا بابا این کجاش درسه؛ کجاش کلاسه حداقل به درد دانش‌آموز ابتدایی و متوسطه اول نمیخوره مناسب نیست و آموزش غیر حضوری برای کسی مناسبه که میخواد میفهمه خوب و بد رو تشخیص میده." "استفاده از گوشی هوشمند و تبلت و اینجور وسایل را اصلاً از اول دوست نداشتم کرونا که اومد مجبور شدم اما باز هم نمی‌شد معمولاً از بچه‌ها یا دیگران کمک می‌گرفتم و کلاً آقا معضلی شده بود برام این آموزش مجازی، الان هم که برگشتیم به روال قبل و آموزش واقعی دانش‌آموز برگشته می‌گه آقا داداشم می‌گه شما معلمشون بودید بلد نبودید آنلاین درس بدید. ببینید چقدر فرق کردند اینا ما رومون نمی‌شد به معلممون سلام کنیم."

۲.۲. علل مرتبط با مدرسه

آشکار شدن تفاوت‌های فاحش مدارس برای دانش‌آموزان :

بنا به اظهار مشارکت‌کنندگان عامل دوم مدرسه است. منظور از مدرسه فضای فیزیکی و امکانات و وسایل موجود در مدرسه است قبل از آغاز کرونا دانش‌آموزان امکان بررسی و مقایسه مدارس و دبیران خود را به دلیل عدم دسترسی به فضای مجازی حداقل به‌اندازه‌ی دوران کرونا نداشتند. آزاد بودن دانش‌آموزان برای سیر در فضای مجازی و تعامل آنان با افراد مختلف از اقصا نقاط کشور باعث شد تا آنان با دانش‌آموزان دیگر مدارس و بعضاً دیگر شهرها و استان‌ها آشنا شوند و این آشنایی باعث تأمل و دادوستد اطلاعات بین آنان شد. در این تبادل اطلاعات از ویژگی‌ها و امکانات مدارس برخوردار مطلع

شده و در مقام مقایسه برآمدند و وقتی اختلافات فاحش و آشکاری را دیدند بعد از شروع آموزش حضوری به دنبال مدارس بهتر و امکانات بهتر هستند که این خود بر رفتار آنان تأثیرگذار است. " آقا دانش‌آموز رفته دیده تو فضای مجازی صحبت کرده با دوستانش، دیده چه تفاوت‌های فاحشی بین مدرسه خودش؛ امکاناتش؛ وسیله‌های کمک آموزشیش و حتی دبیرانش با بعضی از مدارس برخوردار هست؛ حالا اومده سرخورده شده؛ ناراحته از دیدن اینا؛ رفتارش تغییر کرده؛ طلبکاره؛ می پرسه، چرا این‌همه تفاوت هست مگه اون مدرسه‌ها هم دولتی نیستند؟ ما چه جوابی داریم بدیم؟ دبیر و معلم تو صف اول و سیل سوالات این‌چنینی بچه‌ها هستیم. رفتار دانش‌آموز با دیدن این تفاوت‌ها بهتر بگم تبعیض‌ها تغییر کرده، یا سرخورده شده یا جری شده و پرخاشگر؛ اصلاً دیگه گوشش بدهکار نیست "

انتظارات دفتر مدرسه:

بنا به گفته قریب به اتفاق شرکت‌کنندگان در مصاحبه دفتر مدرسه نیز در این تغییر رفتار دانش‌آموزان اثرگذار بوده است. وقتی در سال‌های آموزش غیر حضوری با توجه به آنلاین بودن آزمون‌ها نمرات دانش‌آموزان از نظر کمی در شرایط بهتری قرار داشت یعنی میانگین نمرات بالاتر و نیز درصد قبولی بالاتر بود انتظار این است که در آموزش حضوری نمرات و درصد قبولی از نظر کمی افت نداشته باشد و این عملاً ممکن نیست چون درس و آزمون جدی‌تر است و معمولاً نمرات کسب شده توسط دانش‌آموز واقعی‌تر در نتیجه افت میانگین و درصد قبولی کاملاً مشهود است و این موضوع در مواردی باعث تنش می‌شود که دانش‌آموز با توجه به موقعیت بوجود آمده سو استفاده می‌کند. "کادر مدرسه هم به‌هرحال انتظار نمره دهی دارند؛ شما وقتی آمار سال قبل و سال‌های قبلش را دارید یعنی کرونا بیشتر از سال‌های حضوری شده و خوب طبیعتاً به درخواست بالقوه‌ای وجود داره برای این که مثلاً نمره‌ی این دانش‌آموز یه مقدار بیشتر باشه یا دانش‌آموز نیفته عملاً این اتفاق افتاده یعنی توقع دفتر هم همین‌طور. و دانش‌آموز هم داره از شرایط به نفع خودش استفاده می‌کنه و کاملاً مشهوده که نه رفتارش شایسته است و نه گفتارش. "

-علل مرتبط با والدین و خانواده

ادعاهای اولیای دانش‌آموزان:

بنا به ادعای شرکت‌کنندگان در مصاحبه خود خانواده‌های دانش‌آموزان نیز در این امر تغییر رفتارشان دخیل هستند در فرآیند آموزش مجازی علاوه بر دانش‌آموز اعضای خانواده نیز درگیر بوده‌اند. مخصوصاً عضوی از خانواده که در لحظات آموزشی آنلاین در کنار دانش‌آموز قرار گرفته و پا به پای او پیش رفته است و گاهی در پاسخ دادن‌ها نه‌تنها به دانش‌آموز کمک کرده بلکه به آن‌هم بسنده نکرده و کلاً به جای وی در کلاس حاضر شده و موقع آزمون آنلاین امتحان هم داده است. این موضوع در دانش‌آموزان دوره

ابتدایی شیوع بیشتری داشته و مادران بیشتر در کنار فرزندان یا به جای آنان بوده‌اند. "دانش آموز از ابتدایی وارد متوسطه شده به نظر میاد تعطیل بوده، ازش می‌پرسم تو دو سال کرونا پس چه کار می‌کردی میگه بیشتر به کمک مامانم درس می‌خوندم و امتحان می‌دادم؛ حالا همین مامانی که دانش آموز دوران کرونا بوده شده مدعی، بچه‌ام تو کارنامه تو دو سال قبلش همه درس‌ها شو خیلی خوب گرفته حالا مگه میشه روخونی هم بلد نباشه؟ جالب اینه که میگه من خودم یادش دادم و اینا رو پیش دانش آموزان دیگه و فرزندش میگه و دانش آموز هم با جسارت بیشتر در مقابل معلم قرار میگیره. بیشتر اولیا دنبال نمره بالا و ارتقای بچه‌ها شون به پایه‌های بالاتر هستند، این که بچه شون چیزی یاد گرفته یا بلد هستش رو کار ندارند" توقع نابجای اولیا دانش آموزان برای کسب نمرات بالاتر و پیگیری و حضور مکرر در مدرسه و صحبت با دبیران در مورد نمرات بالاتر عاملی شده است در جهت عدم رعایت حریم بین دانش آموز و معلم و گاهی بین دبیران و اولیا. "برادر من بعضی اولیا خیلی رفتار دور از انتظاری دارن، انگار کرونا رو همه اثر خودش رو گذاشته؛ ولی دانش آموز ادعا می‌کنه فرزندش از هر نظر عالیه؛ مشکل ماییم؛ کسی که بچه‌ش اعتراف می‌کنه همه‌ی امتحانات غیر حضوریش را به کمک خانواده قبول شده؛ حالا همون میاد میگه شما دبیرا کارتونو بلد نیستید، میدونید بدیش چیه؟ به‌اینه که اینو پیش بچه ش هم میگه، خوب خواهر من، اینو جلو دانش آموز به من میگه، حتی پیش دانش آموزای دیگه با من یکی به دو می‌کنی، انتظار داری این دانش آموز دیگه منو معلم بدونه؟ یا به حرف من گوش کنه؟ یا اصلاً سرکلاس من بشینه؟ اینا واقعاً آزاردهنده ست. بچه‌ها تو این مدت کرونا رها شده که بودن حالا اولیا به جای کمک کردن به ما بعضاً مزاحمت هم ایجاد می‌کنن. طرف در حد خوندن نوشتن بلده ادعای آن‌چنانی میکنه." از اینا زیاد داریم همینا باعث شده دانش آموز رفتار و گفتارش با ما یه جور دیگه باشه به نظر من پدر و مادرها باید به دبیران و مدرسه کمک کنن تا این دوران را پشت سر بزاریم یا حداقل کمک هم نمی‌کنن وکیل مدافع بچه‌هاشون نباشند و بزارن رابطه بین ما و بچه‌هاشون همون حریم قبلی را داشته باشه. به‌هرحال معلم و دبیر چند سال در مورد تعلیم و تربیت درس خوندیم روان شناسی خوندیم تجربه رفتار با نوجوان و جوان را داریم. علاوه بر اون ما معلما علاوه بر معلمی پدر یا مادر هم هستیم هرچند به نظرم برای پدر یا مادر شدن آموزشی ندیدیم نه ما و نه اولیای بچه‌ها. اما حداقل ماها آموزش دبیری و معلمی دیدیم. " دبیر دیگری می‌گوید: " آقا من شخصا خونواده‌ای رو می‌شناسم که دنبال دبیر فیزیک می‌گشتند که فردا که فرزندشون امتحان فیزیک داره ازش کمک بگیرند آخرشم یکی را پیدا کردند که تو دانشگاه مدرس فیزیک بود. بله امتحان دادن‌ها اینجوری بود حالا همینا میگن بچه ما فیزیکش کلاً ۲۰ بوده چطور الان تو امتحان شما نمره‌ش شده این."

دخالت غیر حرفه‌ای اولیا در امر آموزش:

بنا به اظهار بیشتر دبیران شرکت کننده مشکل دیگری که به خانواده‌ها بر می‌گردد دخالت غیر حرفه‌ای آنان در آموزش فرزندانشان است که این موضوع گرچه قبل از دوران همه‌گیری کرونا بوده اما در دوران آموزش مجازی شدیداً تشدید شده است. در فرآیند آموزش مجازی اولیا مجبور بودند در کنار دانش‌آموز باشند تا اولاً او را مجبور به حضور در کلاس مجازی کنند و یا این که در استفاده از وسایل الکترونیکی به او کمک کنند یا با قرار گرفتن در کنارشان به نوعی کنترلشان می‌کردند تاخیلی وارد دنیای مجازی نامناسب نگردند و همین موضوع باعث شد علاوه بر نقش پدر یا مادر بودن نقش معلمی را نیز عهده‌دار شوند و تدریس معلم را برای فرزندشان تکرار کنند یا توضیح دهند و تفسیر نمایند. " دانش‌آموز سر کلاس به شیوه‌ای مساله‌ای رو بیان می‌کنه که منسوخ شده، راه نوشتنش؛ تلفظش و... اشتباست وقتی اصلاحش می‌کنم بر می‌گرده می‌گه: مامانم اینجوری یادم داده، داداشم گفته، بابام گفته، و جالبش اینه که جبهه می‌گیره و حرف ما رو قبول نداره که هیچ یا ناراحت میشه و قهر می‌کنه و یا پرخاش می‌کنه پیش دانش‌آموزان دیگه. همین دخالت نابجای اولیا و حمایت اونا از بچه‌ها و بدتر این که خود را علامه دهر دونستن معضلی شده برای ما. البته شاید این به خاطر این باشه که اونا نمرات بالاتر برای بچه‌هاشون میخوان. " گاهی اولیا به روش تدریس هم ایراد می‌گیرند می‌گن پسر من با روش تدریس شما یاد نمی‌گیره، روش تدریس شناس هم شدن!".

فرا تر بودن انتظارات اولیا از توانایی دانش‌آموزان

مورد دیگری که از نظر شرکت‌کنندگان در مصاحبه یکی از عوامل مهم و قابل توجه است بالا رفتن سطح انتظارات و توقع اولیا در خصوص نمره دانش‌آموزان است. این توقع و انتظار معمولاً بعد از اعلام نتیجه آزمون کاملاً مشهود است. پدر و مادرها با دریافت نتیجه آزمون و گاهی حتی با آزمون و نمره مستمر و کلاسی راه مدرسه را پیش می‌گیرند گرفتن امتیاز نمره از معلم یا دبیر هستند. دانش‌آموز وقتی این پیگیری را از طرف خانواده می‌بیند کمتر بازداری رفتاری و گفتاری دارد و معمولاً حریم دانش‌آموز و معلم در اینجا خدشه دار می‌شود. یکی از شرکت‌کنندگان می‌گوید: "حالا در کنار همه این مشکلات اولیا؛ مثلاً توقع بالا رفتن مثلاً اولیایی که در مدت کرونا تو آموزش مجازی دانش‌آموزشون گرفته ۱۸ انتظار دارند در کلاس‌های حضوری هم همین اتفاق بیفتد. ولی خوب عملاً امکان‌پذیر نبوده و اون دانش‌آموز شده دوازده سیزده که تازه باز هم به نظر من دوازده سیزده پایین‌تر می‌شده پس این چالش بین اولیا و همکار را بیشتر کرده در واقع هر روز مراجعه مراجعه که آقا این اینجوری بوده پارسال این جور بوده نمره‌ش حالا امسال اینجوری شده و غیره. دانش‌آموز هم اینو می‌بینه و جری‌تر میشه."

۴. علل مرتبط با دانش آموز

بی‌نظمی

یکی از دیگر جنبه‌های آموزش مجازی که الآن هم ادامه یافته، مقید نبودن به ساعات ثابت روزانه و شناور بودن زمان استفاده از محتواهای درسی بوده است؛ در دوران آموزش مجازی شاید این امر مزیت بوده است اما الان تبدیل به آسیب شده و بی‌نظمی در دانش‌آموزان را سبب شده است. همه‌ی شرکت‌کنندگان در مصاحبه این موضوع را مورد تاکید قرار دادند. "با تعطیلی مدارس، بسیاری از دانش‌آموزان خود را موظف به رعایت نظم و ترتیب در کارها و بیداری در ساعت خاص نمی‌دانستند قید و بند زمان و مکان برداشته شده بود و این روند الآن هم استمرار پیدا کرده است. "دانش‌آموز هر وقت دلش خواست وارد کلاس مجازی شد، هر وقت خواست بیدار شد حاضری زد و دوباره خوابید، چون رو در رو نبود از گفتن حرف‌های آن‌چنانی هم ابایی نداشت حالا همونو داره ادامه میده هم بی‌نظمی را هم حرف زدن را و هم این‌که هر وقت دلش می‌خواد بلند میشه تو کلاس قدم میزنه میره بیرون میاد داخل کلاس انگار نه انگار که تو مدرسه ست و سر کلاس درس."

کسالت آموزشی:

به گفته همه‌ی شرکت‌کنندگان در مصاحبه در آموزش مجازی به دلیل فقدان ارتباط رو در رو و تعاملات میان فردی، نبود انگیزه و هیجان در بین دانش‌آموزان شاهد کسالت آموزشی و بی‌رغبتی برای حضور در کلاس و عدم مشارکت آن‌ها بودیم. ضمن این‌که در آموزش مجازی امکان برگزاری کارگاه‌ها و کلاس‌های عملی وجود نداشت و بیشتر درس به‌صورت تئوری بود این روند در کلاس‌های حضوری نیز ادامه یافته است و این آسیب بزرگی است و زمانی که دبیر به دنبال تغییر آن است دانش‌آموزان استقبال نمی‌کنند. "یکیش اینه که واقعاً دانش‌آموز آماده خور یعنی باید حاضر کرده باشه همه چیز براش چون حالا قالب خاصی که نداشته اوایل که در مجازی که حالا به‌صورت یک فایلی بوده؛ ویدیویی بوده؛ یا وویس بوده هر چی بوده؛ دانش‌آموز اونجوری یاد گرفته خیلی حالت تعاملی نداشته کلاس، به خاطر همین دانش‌آموز یه مقداری همه چیز را الان سر کلاس حاضر و آماده کرده میخواد. یعنی انتظار داره شما مثلاً تو درس ما شما تک تک چیزا را براش معنی کنی چند بار تکرار کنی بگی. " دبیر دیگری می‌گوید: " نکته بعدی این که دانش‌آموز قبلاً که می‌آمد سر کلاس گوش می‌داد و انگار رغبت بیشتری داشت اما حالا گوش نمیده اصلاً که هیچ، انگار این گوش ندادن براش عادی شده. ما زمانی که خودمون دانش‌آموز بودیم یا دانش‌آموز قبل مجازی اینطور بود که وقتی طرف می‌دونست اگر گوش نده سر کلاس از دستش رفته یا باید بیفته دنبال این که دفتر اینو اونو بگیره و به درد سر بیفته؛ ولی الان خیلی راحت با توقع زیاد دانش‌آموز یا خیلی غیبت می‌کنه سر کلاس نمیاد یا اگر میاد هم گوش نمیده"

مشکلات نوشتاری:

بر اساس اظهارات تمام شرکت‌کنندگان در مصاحبه یکی دیگر از مشکلات آموزش بعد از دوران کرونا در کلاس‌های حضوری مشکلات نوشتاری دانش‌آموزان است. دانش‌آموزان علاوه بر این که املاي درست کلمات را نمی‌دانند کند نویسی نیز شده‌اند و هر دوی این‌ها باعث این شده است که رفتار و گفتار متفاوتی را بروز دهند که دور از انتظار دبیران و معلمان است. دبیری که ادبیات تدریس می‌کند می‌گوید: "املاي واژه‌های ساده را بلد نیستند و بعد خیلی کند نویسی شده‌اند و باید شما خیلی آرام آرام بگی بعد معنی خیلی از کلمه‌ها و ترکیب‌ها رو نمی‌دونند و این خیلی بده، مثلاً من مثال می‌زنم معنی کلمه استقلال رو نمی‌دونند صبح می‌خواستم یه مثالی بزنم خدمتتون یادم نیومد استقلال بود استقلال را نمی‌دونستند یعنی چی بعد استقلال را حالا بهشون گفتم یعنی چی حالا استقلال عدم وابستگی مثلاً. بعد معنی ترکیب استقلال طلبی رو نمی‌دونه. و این خیلی مشکلات زیادی رو ایجاد کرده تو همه ی درس‌ها برایشون".

توجه نکردن به وقت

یکی دیگر از رفتارهای دانش‌آموزان که اکثریت قریب به اتفاق شرکت‌کنندگان در پژوهش به آن اذعان داشتند وقت‌ناشناسی دانش‌آموزان بود. مزاحمت‌های بیش از اندازه دانش‌آموزان در ساعات غیر آموزشی که قاعدتاً دبیران وظیفه ی آموزشی ندارند. یکی از دبیران می‌گوید: "انتظار داره از معلم که مثلاً می‌بینی ده شب نه شب هشت شب یازده شب پیام داده به معلم آقا این نکته اینو دوباره برای ما توضیح بده و این خیلی کار معلما رو سخت کرده اصلاً همین تعدد پیام‌هایی که تو شاد وجود داره در واقع ما دیگه دو شیفت کار شدیم؛ از وقتی که آموزش مجازی به وجود اومد و دانش‌آموز در واقع اون شیوه‌ی بدون اساس و بدون پشتوانه رو تجربه کرد انگار برایش عادت شده الان هم همون روند رو ادامه میدی و هرچی هم بهشون می‌گیم آموزش حضوری شده و اینا سرکلاس گفته شده باز هم به رفتارش ادامه میدی و گاهی باعث تنش بین ما و اونا میشه"

ضعف بنیه علمی

ضعیف شدن بنیه علمی دانش‌آموزان یکی دیگر از مواردی است که شرکت‌کنندگان در مصاحبه به آن اشاره می‌کنند. ضعف پایه‌ای و علمی بیشتر دانش‌آموزان باعث شده است که دبیران بالاچار چندین جلسه کلاس را به یادآوری و حتی تدریس دوباره موضوع بپردازند که این امر برای تعدادی از دانش‌آموزان خسته کننده و ملال‌آور است و باعث بروز رفتارهای غیر منتظره می‌شود به گفته معلمان این مساله قبلاً نیز وجود داشته اما اکنون تشدید شده است. "از طرفی یه نکته دیگه که اتفاق افتاده راینه که آقا ما عملاً حداقل چهار پنج جلسه اگر بخوای خیلی خوب خیلی خوب کار بکنی خیلی تلاش

بکنی اصلاً استراحت نداشته باشی عملاً چهار پنج جلسه اول مربوط می‌شه به موارد و مسایلی که سال قبل دانش‌آموز تو مجازی یاد نگرفته. یعنی شما باید درس یک کتابت رو از جلسه پنجم شروع کنی چون دانش‌آموز مطالب سال قبل را به هیچ‌وجه بلد نیست و شما مجبوری برای کل کلاس بگی و این برای تعدادی از دانش‌آموزان خسته کننده می‌شه. البته بگم اینا قبلا هم وجود داشت اما نه به این شدت و حدت. و باز هم این یکی دیگه از مشکلات و زحماتی که وجود داره این مقداری از موارد کرونا بوده که آسیب زده هم به روند طبیعی دانش‌آموز و یادگیری دانش‌آموز.

۵. علل مرتبط با آزمون‌ها

موضوع مهم دیگری که از عوامل تغییر رفتار دانش‌آموزان در دوران آموزش پسا کرونا است شیوه برگزاری آزمون‌ها در آموزش مجازی است. همه‌ی شرکت‌کنندگان در مصاحبه به این مورد اشاره کردند و آن را یکی از مهم‌ترین عوامل برشمردند. این که در فرایند سنجش غیر حضوری و آنلاین، نتایج آزمون‌ها معتبر نبود زیرا شرکت‌کنندگان در آزمون یا به‌صورت تیمی و گروهی به سوالات پاسخ می‌دادند یا به کمک اولیا، یا دیگر اعضای خانواده آزمون می‌دادند و یا این که برای پاسخ دادن به سوالات آزمون به منابع در دسترس مراجعه می‌کردند. چون آزمون گیرنده کنترلی بر آن‌ها نداشت و این امر باعث کسب نمرات بالای کاذب توسط دانش‌آموزان می‌شد و دانش‌آموز تلاشی برای یادگیری مستمر نداشت، و الان که آزمون یا حتی پرسش کلاسی با جدیت بیشتری پیگیری می‌شود دانش‌آموزان رنجیده خاطر می‌شوند که چرا دبیران سختگیری می‌کنند و باعث بروز مشکلات رفتاری و گفتاری می‌شود و تعامل مربی و متربی مطلوب نیست. "نکته بعدی این که تو شاد یا کلاً تو فضای مجازی نمی‌شد آزمون برگزار کنی به اون شکل و در هر صورت دانش‌آموز امکان این که بپرسه و تقلب کنه رو داشت و یا حتی بچه‌ها در جایی قرار می‌گذاشتند و با هم و به‌صورت گروهی و به قول بزرگان با استفاده از خرد جمعی به سوالات آزمون پاسخ می‌دادند. گاهی هم به جای دانش‌آموز اعضای دیگه خانواده امتحان می‌دادند. قبلا خود فرایند آمادگی برای امتحان باعث یادگیری می‌شد و فرصتی بود برای مرور درس‌ها که عملاً این فرصت از بین رفته بود. دانش‌آموز با اون شرایط نمره ظاهرا بالایی داشت و حالا با جدی تر شدن امتحان و پرسش از این که نمره پایین میگیره یا حتی نمی‌تونه به سوال شفاهی جواب بده برآشفته میشه، انگار طلبکاره؛ بعضاً پرخاش می‌کنه و قهرهم که بعضی‌ها دارند."

بحث و نتیجه گیری:

وقفه بیش از دو سال و نیم آموزش حضوری و دور شدن فراگیران از محیط آموزشی و مدارس منجر به مشکلاتی شد که این مشکلات بعد از آغاز دوباره‌ی آموزش حضوری دست‌اندرکاران نظام آموزشی خصوصاً دبیران و معلمان را با چالش‌های تازه‌ای مواجه ساخت. شرایط خاص دوران پسا کرونا که ریشه

در دو و نیم سال آموزش غیر حضوری داشت باعث بروز تغییرات رفتاری گردید که نتیجه‌ی آن ورود معلمان و دانش‌آموزان به میدان چالش‌های جدید است و از نگاه اکثریت دبیران شرایط آموزشی مطلوب نیست تا جایی که شاید بتوان آن را بحران آموزشی پسا کرونا نامید. پژوهش حاضر با هدف شناسایی چالش‌های آموزش حضوری پسا کرونا به نتایجی دست یافت که از دیدگاه معلمان چالش‌های مهم و اصلی بودند که باعث کاهش کیفیت یادگیری - یاددهی هستند. روش پژوهش، روش کیفی با رویکرد پدیدارشناسی تأویلی بود. برای انجام دادن مصاحبه، شرکت‌کنندگان با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند ملاک شرکت در مصاحبه، تمایل معلمان به بیان عقاید خود در زمینه موضوع پژوهش بود. بر اساس یافته‌های این پژوهش عوامل مختلف مؤثر بر تغییر رفتاری دانش‌آموزان را در پنج دسته: علل مرتبط با معلم، علل مرتبط با مدرسه؛ علل مرتبط با خانواده، علل مرتبط با دانش‌آموز؛ علل مرتبط با آزمون‌ها طبقه‌بندی شدند. در علل مرتبط با معلم عدم آشنایی بعضی از دبیران و معلمان با سواد رسانه‌ای و سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای آموزشی این عامل بیشتر مبتلا به دبیرانی بوده است که یا دارای سابقه بالاتر بوده که اساساً آموزش مجازی را آفتی بیش نمی‌دانستند و یا میزان آشنایی آنان با وسایل کمک آموزشی مورد استفاده در فضای مجازی در حدی نبوده است که به‌طور صحیح از آن استفاده کنند. این‌گونه دبیران بعد از آشکار شدن ضعفشان در استفاده از نرم‌افزارهای آموزشی، مرجعیت لازم را از دست دادند که باعث شد در بین دانش‌آموزان به دلیل به روز نبودن و ناتوانی در به‌کارگیری نرم‌افزارها و کار در فضای مجازی مقبولیت لازم را از دست دادند. عامل دوم مدرسه بود. فضای فیزیکی وامکانات و وسایل موجود مورد مقایسه قرار گرفتند و نابرابری‌ها آشکارتر گردید و بر انگیزه دانش‌آموزان تأثیر گذاشت و موجب تغییر رفتار آنان شد. عامل سوم انتظارات دفتر مدرسه بود. در آموزش غیر حضوری با توجه به آنلاین بودن آزمون‌ها نمرات دانش‌آموزان و درصد قبولی از نظر کمی در شرایط بهتری قرار داشت انتظار دفتر مدرسه این است که در آموزش حضوری نمرات و درصد قبولی از نظر کمی افت نداشته باشد و این عملاً ممکن نیست. عامل بعدی والدین و خانواده بودند. در آموزش مجازی اعضای خانواده نیز درگیر بوده‌اند. مخصوصاً عضوی از خانواده که در لحظات آموزشی آنلاین در کنار دانش‌آموز قرار گرفته و پا به پای او پیش رفته است و با دخالت غیر حرفه‌ای در امر آموزش، گاهی جای وی در کلاس حاضر شده و موقع آزمون آنلاین به جای دانش‌آموز امتحان هم داده است! این موضوع در دوره ابتدایی خصوصاً دوره اول ابتدایی فراگیر تر و مشهودتر است. مورد دیگر بالا رفتن سطح انتظارات و توقع اولیا در خصوص نمره دانش‌آموزان است. بعضی از والدین علیرغم این که می‌دانند سطح سواد و دانسته‌ها و فهمیده‌های فرزندشان در چه سطحی هست انتظار دارند نمرات بالایی را در کارنامه فرزندانشان ببینند و گویی به نمرات بالای دوران آموزش مجازی عادت کرده‌اند برای این منظور راه مدرسه را درپیش

می‌گیرند تا از معلم امتیاز نمره بگیرند و در مدرسه در حضور دانش‌آموزان، به گونه‌ای با معلمان رفتار می‌کنند که بعضاً فرزندان آنان نیز از موقعیت سو استفاده نموده و در مقابل معلم قرار می‌گیرند. درعلل مرتبط با دانش‌آموز، بی‌نظمی یکی از مهم‌ترین عوامل بود. مقید نبودن به ساعات ثابت روزانه و شناور بدن زمان آموزش در دوران پسا کرونا نیز استمرار یافته و تبدیل به آسیب شده است. در آموزش مجازی به دلیل فقدان ارتباط رو در رو و تعاملات میان‌فردی، نبود انگیزه و هیجان در بین دانش‌آموزان شاهد کسالت آموزشی و بی‌ رغبتی برای حضور در کلاس و عدم مشارکت آن‌ها بودیم. این روند در کلاس‌های حضوری نیز ادامه یافته است و این آسیب بزرگی است و زمانی که دبیر به دنبال تغییر آن است دانش‌آموزان استقبال نمی‌کنند. مشکل نوشتاری دانش‌آموزان نیز افزایش یافته است. آنان علاوه بر این که املاي درست کلمات را نمی‌دانند، کند نویس نیز شده‌اند. وقت ناشناسی باعث مزاحمت‌های بیش از اندازه در ساعات غیر آموزشی شده است. ضعف پایه‌ای و علمی بیشتر دانش‌آموزان باعث شده است که دبیران بالاجبار چندین جلسه کلاس را به یادآوری و حتی تدریس دوباره موضوع بپردازند که این امر برای تعدادی از دانش‌آموزان خسته کننده و ملال آور است و باعث بروز رفتارهای غیر منتظره می‌شود به گفته معلمان این مساله قبلاً نیز وجود داشته اما اکنون تشدید شده است. مجموعه عوامل گفته شده باعث تغییرات رفتاری دانش‌آموزان شده است که از این تغییرات رفتاری می‌توان به‌عنوان چالش آموزش حضوری پس از کرونا یاد کرد. برای غلبه بر این چالش‌ها ضروری است اولیا دانش‌آموزان، کارکنان مدرسه و معلمان، تعامل، هم‌فکری و هماهنگی بیشتر داشته باشند. برگزاری جلسات آموزشی برای اولیا از طرف انجمن اولیا و مربیان می‌تواند یاری‌دهنده باشد. نتایج این پژوهش و همچنین پژوهش (هدایتی، و رودبارکی) با عنوان آموزش در پسا کرونا، نیاز به تقویت آموزش، ارزش قائل شدن برای حرفه معلمی و تشریک مساعی معلم و همچنین تعامل بیشتر با خانواده‌ها و نهایتاً در عین تحول بخشی به آموزش، مدرسه به‌عنوان یک فضای فیزیکی خاص و متفاوت از سایر فضاهای یادگیری حفظ شود. در انجام این پژوهش موانع و محدودیت‌هایی نیز وجود داشت از جمله: عدم تمایل دبیران برای شرکت در مصاحبه، با توجه به ابزار گردآوری داده‌ها احتمال بیان نشدن مسایل و مولفه‌های مهم‌تر نیز وجود دارد و پیشنهاد می‌شود برای بررسی کامل‌تر و گسترده‌تر پرسشنامه استاندارد تهیه گردد.

ملاحظات اخلاقی

در جریان اجرای این پژوهش و تهیه مقاله کلیه قوانین کشوری و اصول اخلاق حرفه‌ای مرتبط با موضوع پژوهش از جمله رعایت حقوق آزمودنی‌ها، سازمان‌ها و نهادها و نیز مؤلفین و مصنفین رعایت شده است. پیروی از اصول اخلاق پژوهش در مطالعه حاضر رعایت شده و فرم‌های رضایت‌نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است و این مقاله قبلاً در هیچ نشریه‌ای اعم از داخلی یا خارجی چاپ نشده است و صرفاً جهت بررسی و چاپ به فصلنامه تدریس پژوهی ارسال شده است.

References:

- Adnan, M. (2018). Professional development in the transition to online teaching: The voice of entrant online instructors. *ReCALL*, 30(1), 88-111. <https://doi.org/10.1017/S0958344017000106>
- Asareh, Alireza, (2019). Learning at home, the new problem of Corona and the formation of home-school. Link No. 476 pp. 11-11
- Bayat, Hojjat Elah. (1399). Corona situation and the role of the family in the management of virtual space, prepared in: Department of Islamic Studies-6- and Divisional Communications of the Cyberspace Research Institute. 52
- Daniel, John, (2020). "Education and the COVID-19 pandemic", *Prospect*, n. 49, p 91-96,
- Davari, Oladian, Imani Designing a Model For Spiritual Leadership in Secondary Education Managers in Tehran, *Journal of Research in Teaching*, 11, 1, 2023.
- Fazel-Morteza. (2019). The development of school counselor education, 16th term, number 2, winter 2019, Tehran
- Feng, Y., Cheng, Y., Wang, G., Xu, X., Han, H., & Wu, R. (2000). Radar Emitter Identification under Transfer Learning and Online Learning. *Information*, 11 (1): 55.
- Haj Bagheri, A., Parvizi Sarwar, M., & Salsali, M. (2010). Qualitative research methods. Tehran: Bushra.
- Haqshanas, Maryam, (2017). The Future of Virtual Education, Tehran, Andisheh Ehsan Hedayati, Fereshte, Roudbarki Kalari, Behrouz Education after Corona. *Journal of New Approach in Educational Sciences*. 1401 12-
- Kian, Maryam. (2013). Challenges of virtual education: Narration of what is not learned in a virtual university, *Interdisciplinary Journal of Virtual Education in Medical Sciences*, Volume: 5, Number: 5
- Masoumian, Arzoo. (1400). virtual training of students' mental injuries <https://www.irna.ir/news/84513380>

Mohammadi Pouya, Sohrab. (2019). Education and Corona, challenges, evaluation of measures, post-corona developments and policies to overcome the crisis

Sharifi, Mohammad, et al. (2018). The experience of electronic education in Iran's educational system, meta-analysis of the effectiveness of electronic education in comparison with face-to-face education, research in school and virtual learning, Vol. 25, pp. 24-9

UNESCO. (2020, March 13). COVID-19 educational disruption and response. <https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/coronavirus-school-closures>

Zainivand, Fereshte, (2019). Effective factors and relationships between them in promoting the use of digital technologies among second-year elementary school teachers and first-year high school mathematics teachers. Curriculum Studies Quarterly 15(57); 106-65